

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

(Ingezonden 14 december 1964.)

Nr. 5

Het doet de ondergetekenden genoegen, dat de bijzondere commissie, in welke handen het ontwerp van een wet tot intrekking van de Landarbeiderswet is gesteld, met de Regering van oordeel is dat deze wet, gelet op de intussen gewijzigde omstandigheden, als verouderd moet worden beschouwd en voor intrekking in aanmerking komt. Het is te begrijpen, dat vele leden in het licht van de zich voltrokken hebbende emancipatie van de landarbeiders in ons land van oordeel zijn, dat de Kamer niet zonder meer aan de intrekking van deze wet mag voorbijgaan.

Ten antwoord op de vraag hoeveel z.g. „plaatsjes” sedert de inwerkingtreding van deze wet zijn gesticht moge het volgende overzicht dienen:

Groningen	1213
Friesland	728
Drenthe	1038
Overijssel	476
Gelderland	683
Utrecht	5
Noordholland	747
Zuidholland	373
Zeeland	144
Noordbrabant	294
Limburg	173
Totaal	5874 plaatsjes.

Aan overheidsvoorschotten stond bij de opstelling van deze nota nog een bedrag uit van f 1 456 496,22 voor de bouw van plaatsjes en van f 237 320,89 wegens aankoop van los zand. Binnen tien jaar zal het totaalbedrag aan uitstaande voorschotten niet meer bedragen dan een goede f 200 000.—.

De oppervlakte aan los land, welke op dit ogenblik hetzij door de volgens de wet opgerichte verenigingen of stichtingen, hetzij door de gemeenten in dit kader wordt verpacht, kan niet nauwkeurig worden opgegeven, aangezien volledige gegevens hieromtrent ontbreken. Naar schatting zal deze oppervlakte niet meer dan 250 ha, verdeeld over het gehele land, bedragen.

Wat de pachtsom betreft kan worden bevestigd, dat deze metterdaad nog altijd niet meer dan f 50,— 's jaars per eenheid bedraagt. De ondergetekenden zien niet in waarom bij continuatie van dit soort verpachtingen door de verenigingen en stichtingen of door de gemeenten vrees zou moeten bestaan voor een drastische verhoging van de pachtprijs. Zulks zou immers niet te verenigen zijn met de doelstelling, welke door de verpachters zelf aan dit soort verpachtingen ten grondslag wordt gelegd.

In antwoord op de vraag of de wet wel aan haar doel beantwoord heeft en of degenen die destijds pleitten voor verbetering van de economische toestand van de landarbeider niet in het gelijk zijn gesteld, delen de ondergetekenden mede, dat de verbetering, met name na de oorlog, van de loon- en arbeidsvoorwaarden ongetwijfeld andere doelstellingen, voor zover deze bij de totstandkoming van de wet hebben voorgezeten, op de achtergrond hebben gedrongen. Dezelfde ontwikkeling, alsmede het scheppen van basisvoorzieningen voor het gehele

volk, hebben uit de aard der zaak ook meegebracht, dat het ideële aspect, zoals dit door D. Noordam is omschreven, aan betekenis inboette.

De leden, die o.m. in de voortgaande afvloeiing uit de landbouw nog een bevestiging zien van de opvatting, dat armoede de landarbeiders naar de steden doet trekken, miskennen naar het oordeel van de ondergetekenden, dat die voortgaande afvloeiing heden ten dage in de eerste plaats een structureel verschijnsel is, veroorzaakt door de voortschrijdende mechanisatie en de daarmee gepaard gaande vermindering van de werkgelegenheid in de landbouw enerzijds en de nog groeiende opname-capaciteit van de zich steeds uitbreidende industrie anderzijds. Ook in het licht van de in de afgelopen jaren door de bemoeiingen van het georganiseerde bedrijfsleven en de overheid tot stand gebrachte verbeteringen in de sociale positie van de landarbeiders en van de verbetering van de levensomstandigheden ten plattelande in het algemeen mag, naar het oordeel van de ondergetekenden, armoede, ook al is dit een relatief begrip — maar dat geldt voor het begrip welstand evenzeer —, niet langer als een drijfveer tot het wegtrekken naar de steden worden gezien.

Ter kenschetsing van de huidige sociale positie van de landarbeiders werd inderdaad aangestipt dat deze positie nog veelal stoelt op historische verhoudingen en omstandigheden. Hierbij werd evenwel alleen bedoeld tot uitdrukking te brengen, dat het wederzijds begrip tussen werknemer en ondernemer nog niet overal gestoeld is op de functies, welke zij gezamenlijk in het productieproces vervullen. In ieder geval was het niet de bedoeling van de ondergetekenden tekort te doen aan de verdiensten van de verschillende bij deze zaak betrokken organisaties bij het stimuleren van de verbetering van de sociale positie van de landarbeider. De landarbeidersorganisaties en landbouworganisaties hebben reeds veel bereikt op dit terrein. Men kan hier ook verdere en nieuwe ontwikkelingen onderkennen, welke door de bedrijfsgenoten zelf zijn ontwikkeld, zoals b.v. in toenemende mate aan het licht treedt bij de land- en tuinarbeidersvoorlichting.

Wat betreft het door verschillende leden aan de orde gestelde vraagstuk van de stimulering van de bezitsvorming onder de landarbeiders, met name voor zover het de verkrijging van een eigen woning aangaat, delen de ondergetekenden, met verwijzing naar hetgeen dienaangaande reeds in de memorie van

toelichting is vermeld, de mening van andere leden, dat ten deze afzonderlijke regelingen achterwege behoren te blijven. Het voordeel, dat werknemers in de industrie door winstdelings- en/of spaarregelingen kunnen hebben, wordt naar hun mening tot op zekere hoogte gecompenseerd door faciliteiten en voordelen in natura, welke de landarbeiders toevallen. In ieder geval is hier het verschil heden ten dage niet van die aard, dat aan de zijde van de landarbeider van een uitzonderingspositie kan worden gesproken.

Wat ten slotte de met betrekking tot artikel 4 gestelde vraag betreft, waarom er behoefte is om ten behoeve van gemeenten, die dit zouden wensen, een andere regeling te treffen, delen de ondergetekenden mede, dat zij hierbij het oog hebben gehad op de mogelijkheid, dat gemeenten onder omstandigheden vervoegd de aan hen van rijkswegen verleende voorschotten zouden willen aflossen. Rekening houdende met de mogelijkheid dat een aantal landarbeidersverenigingen of -stichtingen hun werkzaamheden na intrekking van de wet zullen beëindigen of een ander karakter zullen geven, zullen naar de mening van de ondergetekenden verschillende van de desbetreffende gemeenten — indien hun in dit verband gelden toevloeien — andere wijzen van financiële afwikkeling van de van het Rijk verkregen voorschotten prefereren boven nakoming van de soms nog tientallen jaren voortdurende voorwaarden, welke aan de voorschotverlening zijn verbonden.

De Minister van Landbouw en Visserij,

B. W. BIESHEUVEL.

De Minister van Financiën,

H. J. WITTEVEEN.

De Minister van Justitie,

Y. SCHOLTEN.

*De Minister van Volkshuisvesting
en Bouwnijverheid,*

P. BOGAERS.